

Je v současnosti „obecně“ ze strany zadavatelů ve státním sektoru sjednocena splatnost faktur? Můžeme konstatovat, že splatnost faktur hraje významnou roli v ekonomice jednotlivých podniků? Využívají někteří zadavatelé, z důvodu nedefinování délky splatnosti v zákoně, její lhůtu k neúměrně dlouhé době u jejího nastavování? Neměla by být splatnost u zadavatelů ze státního sektoru zakomponována do právního řádu ČR s jasně vymezenou časovou přímkou ke stanovení jednotlivých úhrad pod sankcemi za jejich nedodržení?

Veškeré tyto dotazy a mnoho dalších si v souvislosti se stávající ekonomickou situací a předpokládaným budoucím ekonomickým vývojem každodenně pokládám, přičemž nutno dodat, že tento příspěvek *de facto* navazuje na předešlý článek s názvem „Ekonomická zátěž v podobě bankovních záruk a pozastávek“ uveřejněný v časopise Veřejné zakázky č. 4/2011.

To, co se zde snažím především zohlednit, je úhel pohledu z druhé strany neboli pohled ze strany jednotlivých zhotovitelů a toho, co vše se od nich požaduje a jak místo nastavení konsenzuálního vztahu mezi zadavatelem a zhotovitelem, s jasně vymezenými kritérii, chránícími oba subjekty, neustále dochází k jednosměrné byrokracii a žonglování tím, co by bylo či nebylo správné pod taktovkou

stávajícího tlaku ve znamení transparentnosti a zprůhlednění oblasti veřejných zakázek.

V tomto duchu se může zdát, že splatnost je něco, co se zákonem č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, nemá nic společného, nicméně osobně se domnívám, že právně sice ne, ale ekonomicky zcela určitě ano. Tak jak jsem se již v minulosti zmiňoval, téměř každá veřejná zakázka (speciálně na stavební práce) je živým organismem, který se skládá ze souhrnu komponent, které spolu velice úzce souvisí. A právě ekonomické dopady v podobě splatnosti faktur jsou jednou z hlavních komponent, samozřejmě viděnou optikou druhé strany. Chápu, že takto stanovený pohled se nemusí příliš zamlouvat, a do jisté míry se dá říci, že ekonomika a schopnost plnit je na konkurenceschopnosti jednotlivých zhotovitelů, včetně akceptování nastavení délky splatnosti ze strany zadavatele. Avšak právě vzhledem k nesjednocení kvalifikačních, ekonomických a bezpečnostních podmínek v zákoně o veřejných zakázkách a volání po transparentnosti si kladu následující otázky:

- Jak je možné, že není stanovena jednotná délka u splatnosti faktur ve státní správě?
- Nemůže zde docházet ke korupčnímu jednání, a to v podobě dřívějších úhrad ze strany zadavatelů za úplatu?
- Může sloužit nastavení splatnosti jako potenciální eliminační prvek ve veřejné soutěži?

■ Ovlivňuje délka splatnosti konkurenceschopnost firem?

Stávající situace a výklad splatnosti v ČR

Jak jsem již výše uvedl, situace v oblasti splatnosti faktur v ČR je v současnosti neucelena a je především založena na historicky nastavených termínech, kdy jak v soukromém, tak veřejném sektoru při stanovení její délky záleží vždy na zadavatelích. Zároveň je ale důležité zmínit, že v porovnání s ostatními členskými zeměmi (tab. 1) na tom ČR ještě v roce 2008 nebyla vůbec špatně. Avšak

Tab. 1 Průměrná rychlost plateb veřejných organizací, zdroj Intrum Justitia, European Payment Index 2008

Země	Počet dnů do splatnosti
Belgie	75
Česká republika	33
Dánsko	35,3
Estonsko	19,8
Finsko	24
Francie	71
Irsko	50,7
Itálie	135
Kypr	72,4
Lotyšsko	31,3
Litva	39,8
Maďarsko	55
Německo	40
Nizozemí	46
Polsko	47,9
Portugalsko	137,9
Rakousko	47
Řecko	157
Slovensko	35
Španělsko	144
Švédsko	35
Velká Británie	4

s neustále se prohlubujícími ekonomickými dopady, odrážejícími se mimo jiné ve snižování počtu vypisovaných veřejných zakázek, a dalšími turbulencemi ovlivňujícími růst HDP, je možné vyzorovat, jak jednotliví zadavatelé začínají lhůtu u splatností více a více prodlužovat (tab. 2).

Tab. 2 Splatnost faktur u zadavatelů ve státním sektoru v roce 2011, zdroj zhotovitelé staveb

Zadavatel	Počet dnů do splatnosti
Středočeský krajský úřad	120
Oblastní nemocnice SČK	120
Statutární město Kladno	90
Fakultní nemocnice Motol	90
Povodí Moravy	90
Město Kunovice	90

A právě toto prodlužování se následně promítá v peněžním ekvivalentu jednotlivých subjektů, kdy z důvodu dlouhé doby mezi zhotovením a úhradou sanují tento prostor vlastními či cizími prostředky, což samozřejmě generuje další náklady. Dalo by se tedy říci, že čím větší podnik, tím větší náklady pro zajištění finančních prostředků, které vyplňují prostor u dlouhých splatností. Zároveň zde spatřuji ještě jedno nebezpečí, a to tzv. řetězovou reakci, kdy subjekt, jenž má na sebe navázané subdodavatele, přestane být solventní a není schopen plnit své závazky.

TLAKY NA SJEDNOCENÍ SPLATNOSTI V ČLENSKÝCH ZEMÍCH EU

V Evropské unii lze poměrně dlouhodobě vysledovat snahu příslušných orgánů, která se s problematikou opožděných plateb snaží vypořádat. Jedním z prvních pokusů bylo doporučení ze dne 12. května 1995, které směrnicí 2000/35/ES ze dne 29. června 2000, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, označila za poměrně neúspěšný předpis (srov. čl. 11 směrnice 2000/35/ES, kde se doslovně uvádí: „Nejnovější statistické údaje naznačují, že od přijetí doporučení ze dne 12. května 1995 přinejlepším nedošlo v oblasti opožděných plateb v mnoha členských státech ke

zlepšení.“). Nicméně potřeba řešení byla odůvodněna tak, že „rozdíly mezi pravidly platebních operací a jejich praktickým prováděním v členských státech představují překážku řádného fungování vnitřního trhu“ (viz již zmíněnou tab. 1).

O tom, o jak ožehavou problematiku se jedná, svědčí i novelizace citované směrnice

ní dopad na likviditu a komplikují finanční řízení podniků. Postihují rovněž jejich konkurenceschopnost a ziskovost v případech, kdy věřitel potřebuje kvůli opožděné platbě získat vnější financování. Riziko takových negativních dopadů se výrazně zvyšuje v dobách hospodářského propadu, kdy je přístup k financování obtížnější.“

ce 2000/35/ES směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. února 2011, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích. Směrnice ale neplatí přímo v členských státech Unie, ty jí musejí přizpůsobit svůj právní řád. Platnost směrnice by měla být 18 měsíců po vyhlášení ve věstníku, což v České republice připadá zhruba na polovinu roku 2012 (platnost směrnice 2000/35/ES je omezena do roku 2013). Směrnice stanoví maximální lhůtu pro uhrazení faktur 30 dnů. Schválili ji v roce 2010 poslanci Evropského parlamentu ve Štrasburku a již dříve s ní souhlasily i členské země.

V odůvodnění výše uvedené směrnice se dočteme, že:

„Mnohé platby v obchodních transakcích mezi hospodářskými subjekty navzájem nebo mezi hospodářskými subjekty a orgány veřejné moci se uskutečňují později, než jak bylo dohodnuto ve smlouvě nebo stanoveny ve všeobecných obchodních podmínkách. Přestože zboží bylo dodáno nebo služby byly poskytnuty, mnohé příslušné faktury jsou placeny až dlouhou dobu po uplynutí lhůty. Tyto opožděné platby mají negativ-

Závěrem

Na základě výše uvedeného se tudíž můžeme domnívat a doufat, že nejzazším termínem pro sjednocení splatností faktur na 30 dnů bude polovina roku 2012. Není třeba zdůrazňovat, že ona celá korelace mezi centrálností peněžního zájmu, ve vztahu zadavatel & zhotovitel, zcela jistě prospěje celému trhu a především pak cirkulaci, která je právě pro celý ekonomický systém velice důležitá. To samozřejmě před nás staví z pohledu státní správy možná kacířskou, ale z pohledu podnikatelského velmi vítanou a zdá se i legitimně očekávanou otázku, nenastal-li již čas vzhledem ke stávajícím krizím směrnicí ještě trochu přitvrdit a dát lhůty např. do souladu se lhůtami dle zákona o účetnictví, tedy např. 15denní? Rozhodně to není nemožné, ostatně vzpomeňme si na poměrně doby nedávne, co do pohledu lhůt pro bankovní převody a srovnejme je se současností.

Ing. Filip Bušina, MBA
doktorand VŠE v Praze
www.filipbusina.cz